Lietas arhīva Nr. A42-00628-18/26
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0329.A420246717.1.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2018. gada 29. martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Romāns Dončenko,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu pārrēķināts piešķirtais slimības pabalsts par laika periodu no 2017. gada 30. marta līdz 9. aprīlim, maternitātes pabalsts par laika periodu no 2017. gada 5. maija līdz 13. jūlijam un no 2017. gada 14. jūlija līdz 21. septembrim.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – VSAA vai aģentūra) 2017. gada 20. aprīļa lēmumu Nr. 17/817786 (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 1) pieteicējai /pers. A/ tika piešķirts slimības pabalsts 80 procentu apmērā no kalendāra dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas un nolemts izmaksāt 283,17 *euro* par periodu no 2017. gada 30. marta līdz 9. aprīlim.

Ar aģentūras 2017. gada 18. maija lēmumu Nr. 17/993770 (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 2) pieteicējai tika piešķirts maternitātes pabalsts 80 procentu apmērā no kalendāra dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas un nolemts izmaksāt 2574,19 *euro* par periodu no 2017. gada 5. maija līdz 13. jūlijam.

Ar aģentūras 2017. gada 9. augusta lēmumu Nr. 17/1485907 (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 3, visi kopā turpmāk – sākotnējie lēmumi) pieteicējai tika piešķirts maternitātes pabalsts 80 procentu apmērā no kalendāra dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas un nolemts izmaksāt 2576,24 *euro* par periodu no 2017. gada 14. jūlija līdz 21. septembrim.

Nepiekrītot tam, kā aģentūra aprēķinājusi vidējās apdrošināšanas algas lielumu, pieteicēja apstrīdēja sākotnējos lēmumus aģentūras direktorei. Pieteicējas ieskatā aģentūrai, aprēķinot viņas vidējo apdrošināšanas algas apmēru, bija jāņem vērā viņai izmaksātā atlaišanas kompensācija 6306,30 *euro* un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu 500,50 *euro* apmērā.

[2] Ar aģentūras direktores 2017. gada 9. jūnija lēmumu Nr. 17/1132703 (turpmāk – Lēmums Nr. 1), 2017. gada 30. jūnija lēmumu Nr. 17/1254445 (turpmāk – Lēmums Nr. 2), 2017. gada 20. septembra lēmumu Nr.17/1732922 (turpmāk – Lēmums Nr. 3, visi kopā turpmāk – Lēmumi) sākotnējie lēmumi tika atstāti negrozīti. Lēmumi pieņemti, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Atšķirībā no darba samaksas, kas ir regulāri izmaksājama atlīdzība par darbu, kompensācija par neizmantotām atvaļinājuma dienām, atlaišanas pabalsts ir vienreizēja atlīdzība sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

[2.2] Vienreizējas izmaksas sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, kurās ietilpst arī kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu un kuras persona nezaudē attiecīga sociālā riska iestāšanās dēļ, nav ietveramas vidējās iemaksu algas aprēķinā, nosakot sociālās apdrošināšanas pabalsta apmēru, neatkarīgi no piešķiramā sociālās apdrošināšanas pabalsta veida, jo neatbilst sociālās apdrošināšanas izmaksu mērķim – kompensēt konkrēta sociālā riska iestāšanās dēļ zaudētos darba ienākumus.

[3] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumiem par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu pārrēķināts piešķirtais slimības pabalsts par laika periodu no 2017. gada 30. marta līdz 9. aprīlim, maternitātes pabalsts par laika periodu no 2017. gada 5. maija līdz 13. jūlijam un no 2017. gada 14. jūlija līdz 21. septembrim. Pieteikumos norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Aģentūras aprēķinātais vidējās apdrošināšanas algas lielums nav taisnīgs un neatbilst tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam. Atlaišanas kompensācija un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu ir ienākumi, kas atbilst apdrošināšanas iemaksu algas jēdzienam, jo par tiem ir izdarītas sociālās apdrošināšanas iemaksas.

[3.2] Lēmums Nr. 1 pieņemts, pamatojoties uz spēkā neesošu tiesību normu, tādējādi var secināt, ka lēmums pieņemts, neizvērtējot visus apstākļus un nevērtējot lietu pēc būtības.

[3.3] Izvērtējot faktus, kas nepieciešami Lēmuma Nr. 1 pieņemšanā, nav ievērots objektīvās izmeklēšanas princips, jo tajā nav norādīti visi ienākumi, par kuriem izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas un kas atbilst likumā noteiktajam apdrošināšanas algas jēdzienam.

[3.4] Lēmumu pieņemšanā nav ievērots vienlīdzības princips, jo aģentūrai būtu bijis jāpieņem atšķirīgs lēmums, salīdzinot ar gadījumiem, kad šādu ienākumu iekļaušana aprēķinos neatbilst likuma normas mērķim.

[4] Paskaidrojumos tiesai aģentūra norāda, ka neatzīst prasību, pamatojoties uz Lēmumos ietverto argumentāciju.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.? panta pirmo un ceturto daļu pirmās instances tiesā administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā, izņemot, ja lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē lūdzis pieteicējs. Ņemot vērā, ka pieteicēja šādu lūgumu tiesai nav izteikusi, tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Izskatāmajā lietā tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv priekšnoteikumi izdot pieteicējai labvēlīgākus administratīvos aktus, ar kuriem tiktu pārrēķināti viņai piešķirtie slimības un maternitātes pabalsti, iekļaujot tajos pieteicējai 2016. gada jūnijā izmaksāto atlaišanas kompensāciju 6306,30 *euro* un kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu 500,50 *euro* apmērā.

[7] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 11. panta pirmā daļa noteic, ka slimības pabalstu piešķir personai, ja par šo personu Latvijas Republikā ir veiktas vai bija jāveic valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas slimības apdrošināšanai ne mazāk kā trīs mēnešus pēdējo sešu mēnešu periodā pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, vai ne mazāk kā sešus mēnešus pēdējo 24 mēnešu periodā pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, un personai ir darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statuss darba nespējas laikā.

Attiecībā uz maternitātes pabalstu minētais likums nosaka turpmāk minēto regulējumu. Maternitātes pabalstu piešķir un izmaksā par visu grūtniecības atvaļinājuma un dzemdību atvaļinājuma laiku, ja sieviete neierodas darbā un tādējādi zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus (5. panta pirmā daļa). Maternitātes pabalstu piešķir 80 procentu apmērā no pabalsta saņēmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (10. pants).

Savukārt šā paša likuma 31. panta pirmā daļa noteic, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu valsts sociālās apdrošināšanas pabalsta aprēķināšanai nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par 12 kalendāro mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāros mēnešus pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, izņemot šā likuma 32. pantā noteiktos gadījumus.

No minētajām tiesību normām secināms, ka slimības un maternitātes pabalsta apmērs ir atkarīgs no pabalsta saņēmēja (apdrošinātās personas) apdrošināšanas iemaksu algas (ienākumi, no kuriem izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas) attiecīgajā 12 mēnešu laika periodā.

[8] Līdz ar to tiesai jānoskaidro, vai pieteicējai apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinos ir jāiekļauj viņai izmaksātās kompensācijas par atlaišanu un par neizmantoto atvaļinājumu.

[9] Atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir rodama judikatūrā.

Augstākā tiesa ir vairākkārtēji atzinusi, ka vienreizējas izmaksas sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, kuras persona nezaudē attiecīga sociālā riska iestāšanās dēļ, nav ietveramas vidējās iemaksu algas aprēķinā, nosakot sociālās apdrošināšanas pabalsta apmēru, neatkarīgi no piešķiramā sociālās apdrošināšanas pabalsta veida, jo tās neatbilst sociālās apdrošināšanas izmaksu mērķim – kompensēt konkrēta sociālā riska iestāšanās dēļ zaudētos darba ienākumus (*sal. sk., piemēram, Augstākās tiesas 2016. gada 13. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1144/2016 7. punktu, 2016. gada 29. marta lēmuma lietā Nr. SKA?729/2016 6. punktu, 2015. gada 16. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-612/2015 7. punktu, 2015. gada 16. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA?313/2015 5. punktu, 2015. gada 16. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA?292/2015 5. punktu, 2015. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-226/2015 9. punktu, 2015. gada 11. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-198/2015 7. punktu, 2015. gada 11. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-428/2015 5. un 6. punktu*).

Tādējādi vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinos nav ietveramas personai izmaksātās kompensācijas par atlaišanu un par neizmantoto atvaļinājumu.

[10] Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšana pabalsta, kas kompensē sociālā riska iestāšanās dēļ zaudētos darba ienākumus, aprēķināšanai tiek regulēta pēc vieniem principiem un ar līdzīga satura tiesību normām.

Tas nozīmē, ka secinājums par personai izmaksāto kompensāciju par atlaišanu un par neizmantoto atvaļinājumu neiekļaušanu vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinos vienlīdz attiecināms kā uz slimības, tā uz maternitātes pabalsta aprēķinu.

[11] Ņemot vēra iepriekš minēto, tiesa secina, ka konkrētajā gadījumā nepastāv priekšnoteikumi pieteicējai labvēlīgāku administratīvo aktu izdošanai, pārrēķinot viņai piešķirto slimības un maternitātes pabalstu apmērus.

[12] Uz pieteicējas paustajiem apsvērumiem tiesa norāda turpmāk minēto.

[13] Tiesa konstatē, ka sākotnējā lēmuma Nr. 1 rezolutīvā daļa satur atsauci uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 15. panta trešo daļu. Šis pants ir izslēgts no likuma ar 2017. gada 1. janvāri, un aģentūrai tas nebija jāpiemēro. Tomēr ir jāņem vērā, ka augstākas iestādes izdots administratīvais akts ir sākotnējā administratīvā akta galīgais noformējums, ar kuru noslēdzas administratīvais process iestādē. Tiesa konstatē, ka Lēmums Nr. 1 nav ticis pamatots ar minēto spēku zaudējušo tiesību normu, līdz ar to secināms, ka augstāka iestāde ir novērsusi nepilnību sākotnēji izdotajā administratīvajā aktā. Turklāt, nav pamata arī uzskatīt, ka minētā aģentūras kļūda sākotnējā lēmuma izdošanā būtu varējusi jebkādā veidā ietekmēt izskatāmo situāciju pēc būtības.

[14] Pieteicēja norādījusi uz objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu. Tiesa noraida šo pārmetumu kā nepamatotu. Tiesa vērš uzmanību, ka objektīvās izmeklēšanas princips paredz *tiesas* pienākumu lietas ietvaros noskaidrot objektīvo patiesību un nodrošināt pierādījumu pietiekamību neatkarīgi no tā, vai procesa dalībnieki ir vai nav tiesu informējuši par visiem lietas pareizai izspriešanai būtiskiem apstākļiem un ir vai nav sagādājuši pietiekami daudz pierādījumus. Iestādei savukārt administratīvā procesa gaitā iestādē ir jāiegūst visa informācija, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai pieņemtu attiecīgo lēmumu. Pieteicēja nav norādījusi, ka aģentūra nav noskaidrojusi kādu lietā nozīmīgu informāciju, pieteicēja pēc būtības šādi paudusi savu neapmierinātību ar to, ka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanā netika ņemtas vērā pieteicējas darba devēja izmaksātās kompensācijas. Taču minētais nav uzskatāms par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet gan ir attiecināms uz lietā esošajiem tiesību jautājumiem, kuru risināšanā, kā jau to tiesa iepriekš pārbaudīja, aģentūra ir pareizi piemērojusi Augstākās tiesas judikatūru.

[15] Pieteicējas norādījusi uz vienlīdzības principa pārkāpumu. Pieteicējas argumentācija, pamatojot vienlīdzības principa pārkāpumu, tiesai nav saprotama. Vienlīdzības princips būtībā nozīmē to, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus

lēmumus. Tādējādi, lai varētu runāt par vienlīdzības principa pārkāpumu, vispirms jākonstatē, ka salīdzināmajās situācijās pastāv vienādi (analogi) tiesiskie un faktiskie apstākļi. Pieteicēja nav norādījusi uz faktiem, ka aģentūra salīdzināmā situācijā būtu rīkojusies citādāk – kādai citai personai vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanā būtu ņēmusi vērā vienreizējas izmaksas sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

[16] Apkopojot visu iepriekš minēto, tiesa secina, ka pieteicējas pieteikums ir jānoraida.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251. panta sesto daļu, tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu pārrēķināts piešķirtais slimības pabalsts par laika periodu no 2017. gada 30. marta līdz 9. aprīlim, maternitātes pabalsts par laika periodu no 2017. gada 5. maija līdz 13. jūlijam un no 2017. gada 14. jūlija līdz 21. septembrim.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis R. Dončenko